



BÖGÖT

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK



1. Bevezetés 3
2. Bögöt bemutatása 6
3. Örökségünk 10
4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL
MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK Bögötön 14
Településközpont
Régi településrész
Átalakuló településrész
5. AJÁNLÁSOK 18
Telepítés
Magasság
Tetőhajlásszög
Tetőforma
Színek
Kerítések
Ablakok
Részletek
6. Jó példák 26
7. Utcák, terek, parkok 28
8. Hirdetések, reklámtáblák 30

BEVEZETÉS

„Az építészet megfagyott zene” hangzott Goethe felkiáltása. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: fúvósok, vonósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön. külön még szép a dallam is, amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy, a házak is lehetnek eltérőek egymástól. Más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élehetetlen környezetet alakítanak ki.

Ablakok ritmusa Bögötön



A település építészeti arculati kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével, és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségét.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel tölti el, a település képéhez illeszkedik, ízlésesen viszi azt tovább. Az ajánlások nem tekinthetők kötelezőnek, céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy lezárt, egész, hanem egy nyílt, folytonos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan tovább íródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy büszke lehessen rá az építtetője, a tervezője, a kivitelezője és a falu egyaránt.

A ház elválaszthatatlan kapcsolatban van a környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében elnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról, a zenén át, egészen az építészetig.



„Kevés nép olyan nép van a világon, melyet annyi szenvedés és pusztítás ért, mi a magyar.

S kevés nép mondhatja el magáról azt, hogy annyi vihar után megmaradt építészeti örökségét, hagyományát meg tudta menteni és fel tudta ébreszteni, mint a magyar. Városaink közül is csak kevés őrizhette meg évszázados arcát, falvaink, a népi építészet emlékei még inkább ki voltak téve a pusztulásnak. És mégis **megmaradt sok ezer olyan épületünk, mely megmutatja számunkra a régi korokban élők értelmét, találékonyságát, és végül, de nem utolsósorban létezni akarását.**

Mert a régi kor emberei – és itt főleg a hajlékát önmaga megalkotó ősökre gondolok- ismerték és alkalmazták azt a több évezredes építési fortélyokat, melyekkel jól használható, többnyire **egészséges és főleg a környezetet, a természetet kismértékben károsító épületeket tudtak megalkotni és használni.** Természetesen voltak – és mindig lesznek is – olyan házak, lakások, melyek nem felelnek meg e kritériumoknak: de a régi kor emberei ösztönösen sokkal jobban figyeltek e tényezőkre, mint a ma építtetői, építői.

A mai kor emberei ezeket a tradíciókat elfelejtették. Ebben hibás a társadalom is, de maguk az egyes emberek is. Hiszen a modern anyagok használata, alkalmazása, azok a jogszabályok, melyek ez anyagok felhasználásra „szabtak” kénytelen –kelletlen rászorították az embereket a felejtésre.”

Mednyánszky Miklós



BÖGÖT BEMUTATÁSA

A Gyöngyös-sík keleti peremén, a 88-as főút közelében fekszik, Sárvártól kb 8 km-re nyugatra. Porpác (2,5 km) és Csénye (5 km) települések veszik körül. A legközelebbi vasútállomás Porpácon van (kb. 2 km-re).

Története

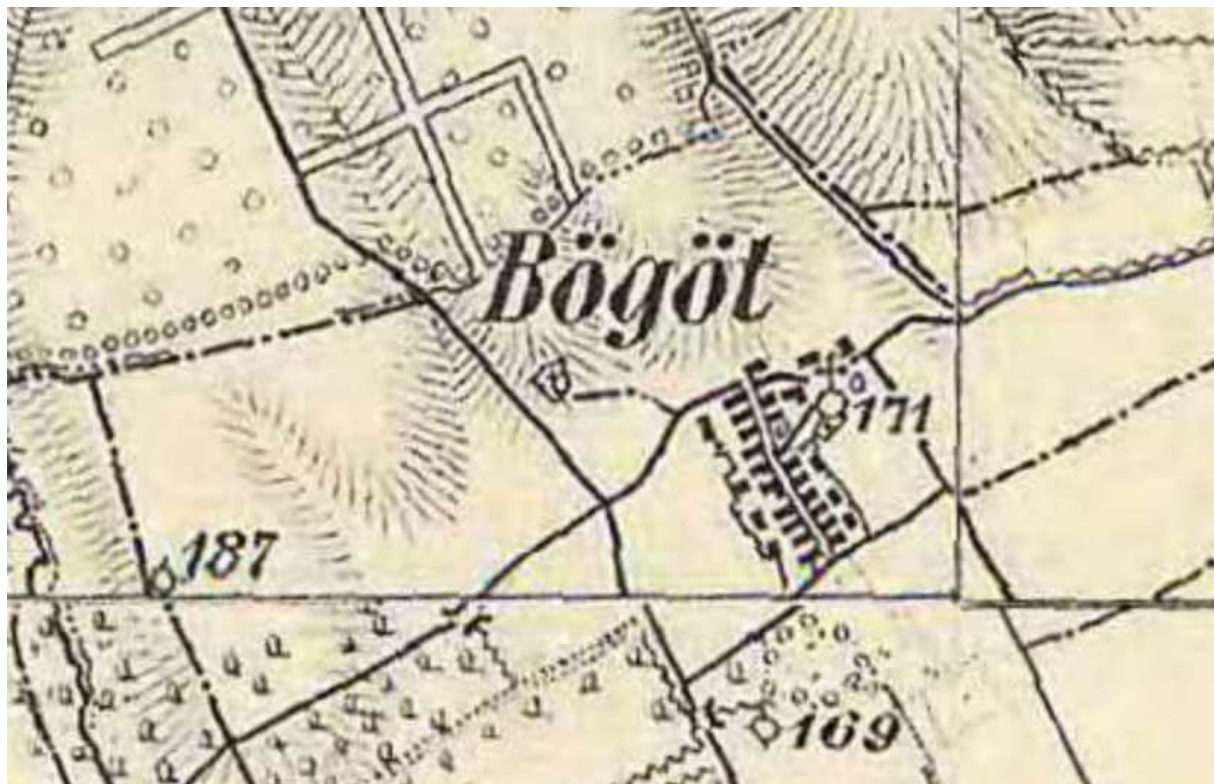
Első okleveles említése 1325-ből származik, de a honfoglalókra jellemző török eredetű neve régebbi keletkezést feltételez. Az ásatások során előkerült a Savariából Arrabonába vezető római hadiút maradványai is. Lipp Vilmos már 1875-ben bögöti halmokról, római kori temetkezésről és útról számolt be. A település határában ezek a vaskori halomsírok ma is megtalálhatók.



Bögöt az 1763-1787 –es Első Katonai Felmérésen

1325-ben hivatkoznak a bögöti és csabi nemesek 1287-ben írásba foglalt birtokcseréjére. Eszerint már az Árpád-korban megtelepült. A középkorban végig köznemesek birtokolták. 1321-től a bögöti és a vépi, illetve váti nemesek közötti birtokügyekről olvashatunk. 1475-ben a bögöti Tankó család birtokát, a Bögöt határában feküdt Bot-Simon-ülését említik. 1549-ben egytelkes nemeseké a falu. Középkori templomára nem ismerünk adatot. Mai római katolikus temploma állítólag középkori eredetű, de többször átépítették. A török kort átvészelt falu a mai belterület alatt, a katolikus templom körül kereshető.

A település területén létezhetett a középkorban az egykori Kápolnafölde község is. A jáki apát 1321-ben említi Kápolnafölde nevű birtokát, ahol Szent Egyed tiszteletére épült kápolna állt, és azt a monyorókeréki birtokért cserében odaadta bögöti Kázmér fiainak.

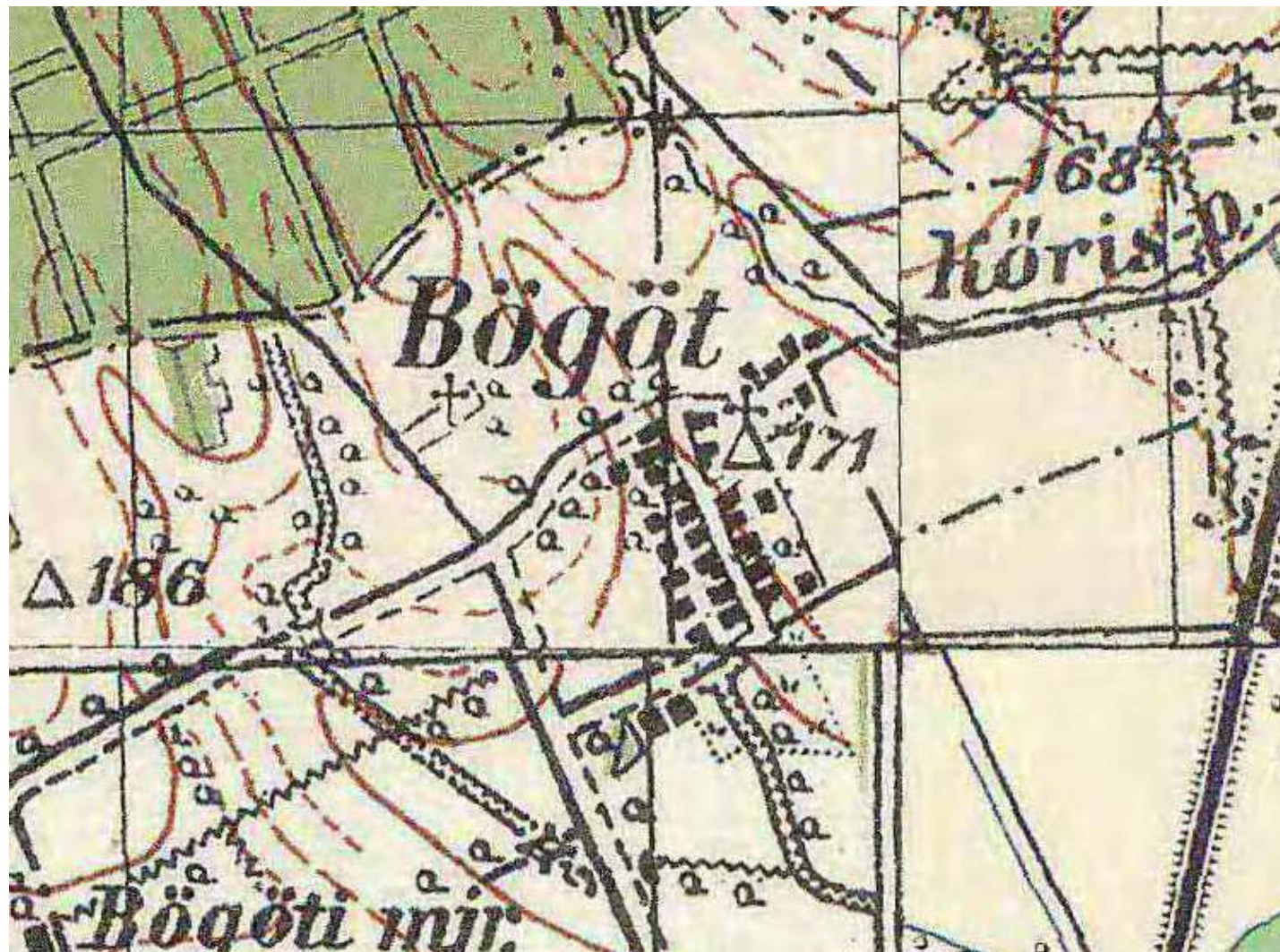


Bögöt az 1869-1887 –es Harmadik Katonai Felmérésen

A hiányosan megmaradt határjárásban szerepel a Szombathelyre vezető Öttevény út is. A római kori utat ezen a néven a 19. századig nyilvántartották a szomszédos Váton. A 15. században a Váti családé volt. Korán elnéptelenedett, mert 1438-tól pusztaként említik. Kápolnaföldét és az egykori kápolnát a nyugati oldalon lévő mai Nagy erdő dülő területére lokalizálták.

Nevezetességei

- Római katolikus templom - középkori eredetű, de többszöri átépítésen esett át. A templom bejárata fölött helyezkedik el a falu első világháborús hősi halottainak emléktáblája. A második világháború hősi halottainak önálló emlékmű állít emléket. Az ezredfordulóra készült el a templom előtti területen az Y-alakú, Assisi Szent Ferencet, I. Szent Istvánt és feleségét, Bajor Gizellát ábrázoló fa emlékmű.
- A településen áthalad az Országos Kéktúra.



Az 1980-as években a falu lokálpatriótái szerveződni kezdtek, mozgásba jött a civil társadalom.

Rendszerezések lettek a falunapok, sportnapok, felelevenedtek a régi népszokások. Értelmet kapott az értékek megóvása, a műemlékvédelem. Majd az 1990-ben megalakult önkormányzat vette át a megkezdett munkát, amely lakhatóvá és vonzóvá tette ezt a kis települést.

Bögöt Sárvár környékének hagyományos építészeti stílusát magán viselő település. Hagományos építészeti stílusát hordozó településrészei a Településközpont, Tóth György utca, Kossuth utca, Petőfi területein találhatók. Ezek a településrészek tartalmazzák a helyi védett épületeket is. A településen a II. világháborút követően viszonylag gyors ütemben beépült a Deák Ferenc utca, Ady Endre utca, Vasút utca, majd később a Vasútállomás utca.

Az intenzív és a mai napig tartó betelepülés miatt a falu lélekszáma évről-évre gyarapszik. 2017-ben 391 lakost számlálhatunk. A falu demográfiai képe egyre fiatalodó köszönhetően a magas gyermekvállalási kedvnek, az átlagosnál több nagycsaládosnak. A számos sitkei civil szervezetnek, a történelmi egyházaknak köszönhetően a kulturális élet nagyon aktív. Az itt letelepülő családoknak a legtöbb szükséges infrastruktúra helyben megtalálható. Kedvező a tömegközlekedés, valamint a hagyományos faluközösségre jellemző szoros szociális háló. Ezen szolgáltatások minden korosztálynak biztonságot nyújtanak itt Bögötön.

A következőkben először bemutatunk egy válogatást azokból az épületekből, amelyek sajátos értéküknél fogva már hosszabb ideje Bögöt identitását erősítik. Bögöt egyes részeire vonatkozó építészeti előírások szem előtt tartásával elérhető, hogy az új építésű házak ne idegenként, hanem ismerősként jelenjenek meg a többi ház között, így segítsék Bögöt karakterének megőrzését és tovább formálják azt.

A legutóbbi időkben épült sikeres példák illusztrálják milyen megoldások segíthetik az előbbieken megfogalmazott vágy megvalósulását.



ÖRÖKSÉGÜNK

Mivel Bögöt síkságon helyezkedik el, már messze a falu előtt látszódik a templom tornya. A falu legmeghatározóbb épülete. A templom – középkori eredetű, de többszöri átépítésen esett át. A templom bejárata fölött helyezkedik el a falu első világháborús hősi halottainak emléktáblája. A második világháború hősi halottainak önálló emlékmű állít emléket. Az ezredfordulóra készült el a templom előtti területen az Y-alakú, Assiszi Szent Ferencet, I. Szent Istvánt és feleségét, Bajor Gizellát ábrázoló fa emlékmű. A településen áthalad a Mária út.

A bögöti Szent Ferenc római katolikus templom bejárati ajtaján két királyunk, Szent István és Szent László faragott portróját fedezhetjük fel. Baloldali ajtón Szent László áll, fején koronával, királyi palástban, kezében alabárd és országalma.

Jobb oldalin Szent István hasonlóképpen, alabárd helyett jogar. Mindegyik alatt a magyar, korona nélküli címer. A felirat: "Áldott ki az ur nevében jön!" A jobb oldali címer alatt láthatjuk az Alkotó monogramját: Pálffy K. Pecöl Sajnos a szúnyoghálós ajtó takarása miatt nem tudtam olyan képet készíteni, amelyiken mindkét ajtó látszik egyszerre.

Pálffy Károly a Vas megyei naiv művészek nagy alakja volt. 1878-ban született és 1952-ben halt meg. Az alkotás dátumáról semmit sem találtam eddig, de biztos, hogy 1952 előtti.



Szeretem a temetőket. Egyszerűen és közönségesen szeretem a színeit, az őszi sárgáját, a haragoszöld tónusait, a csendjét... kezemben egy becsukott könyvvel sétálok és csodálkozom, milyen csendesek egyszerre a lármás emberek, hogy hangzik ki beszédünk a csendbe és az örökkévalóságba.

– Kosztolányi Dezső



Temetők:

Bögötön határán 2 temető található. A régi temetőben a templom kertjében az 1800-as évekből származó sírok is felefedezhetők, az új temető a 2. világháború után lett kialakítva.

A egyes síremlékek síremlékei helyi védelemre javasolhatók.



Kőkeresztek:

Bögöt területén számos kőkereszt és szakrális szobor található.

A kőkeresztek és a szobrok helyi védelemre javasolhatók.



Vasút:

A Porpác vasútállomás, melyet mindannyian ismerünk, mert a két budapesti irány itt ágazik el, tulajdonképpen Bögötön van.

Jelenleg a GYSEV üzemelteti, állapota megfelelő.



TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

Bögöt karakteres építésze jól tükrözi az egyes településrészek beépülésének időszakát, az építők lehetőségeit, igényeit.

A falu átutazók számára is meghatározó településrésze a településközpont. Itt található a templom és számos korábban középületként működő, helyi védelemre javasolható épület.

A régi településrész a Kossuth, Petőfi és a Tóth György utcákból áll. Itt sok népi lakóépület felfedezhető, bár a kép itt is vegyes, a kockaházak szépen beépültek közéjük.

Az átalakuló településrész a Vasút, a Vasútállomás utca, valamint az Ady és a Deák Ferenc utca. A lakóövezetekzetek mindenütt falusi (Lf), övezetbe sorolhatók.



A RÉGI TELEPÜLÉSRÉSZ

Bögöt legrégebbi településrésze, a fent említett Kossuth, Petőfi és Tóth György utcák. Az utcák beépítése oldalhatáros, a régi (eredeti) épületek tetője az utcára merőleges, tetőhajlásuk 37-42 fok körüli.

Előfordul kontyolt és oromfalas is.



Az utcáfronton két ablakos, középen osztópárkánnyal tagolt, oromfalas, néha kontyolt. Időközben épületek az utcasorba sátoztetős „kockaházak” is. A beépítés viszont végig utcafronti és oldalhatáros. A településrész utcaképei szépek, egységesek.



TELEPÜLÉSKÖZPONT

A falu központjában, ahogyan régen, a templom, kocsmá, bolt, hármás, valamint egyéb, de közösségi épületek gyönyörűen megtalálhatók. A templom és környezetének felújítása példaértékű.



ÁTALAKULÓ UTCÁK

Bögot fejlődésével az utcák egyre hosszabbak lettek, Ahogy haladunk az újabb utcákon egyre több és több új épület fedezhető fel. Ezáltal az utcák képe sokszínű, változatos.

Az épületek tömegei nagyobbak a korábbiaknál, de stílusuk egy-két kivételt leszámítva hagyományosnak tekinthető.

A település ezen utcái is falusi lakóövezetek.



AJÁNLÁSOK

Ebben a fejezetben található ajánlások a településkép minőségi formálásához szolgálnak építészeti útmutatóul.

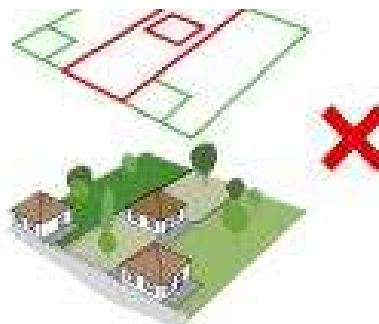
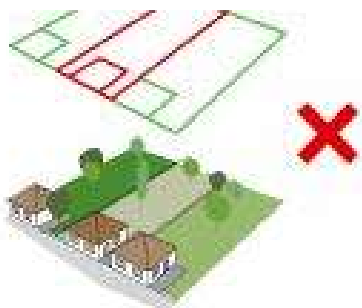
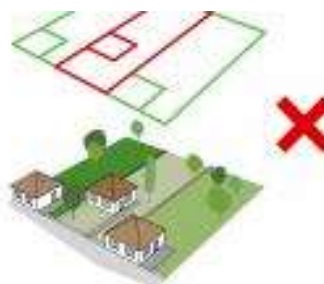
Az itt következő ajánlások részletezik a beépítési módokat, az épület telepítését. Az épület tömegformálását, az anyaghasználatot, a kertek, kerítések kialakítását. A magassági, tetőhajlási viszonyokat, színeket, anyagválasztásokat.

A régi településrész népi építészeti stílusjegyeit az alábbiakban foglaljuk össze:

- földszintes főépület
- egy traktusos 6-7 méter széles homlokzat
- oromfalas, vagy kontyolt tetős épület az utcafront felé
- egyszerű, sima nyeregtető 37-42 fokos tetővel, égetett agyagcserép fedéssel
- fehér, vagy világosszínű homlokzat, vakolásávokkal
- nyerstégla falazott kémény, téglakéményfejjel, téglafedkővel
- előfordul homlokzati osztópárkány cserépfedéssel
- függőleges arányú kis nyílások, a homlokzaton szimmetrikusan elhelyezkedve.
- tömör és nyílással áttört felületek aránya hangsúlyosan a tömör felületek irányába tolódik el



RÉGI TELEPÜLÉSRÉSZ



TELEPÍTÉS:

A településrészekben a családi házak telepítése oldalhatáron álló, utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepített, valamint a túlzottan hátrahúzott épület építése nem javasolt. A beépítés oldalhatáron álló, a ház mögött növényzettel kialakított kert található.



ÉPÜLET MAGASSÁGA

BÖGÖT e településrészein az épületek magassága hasonló.

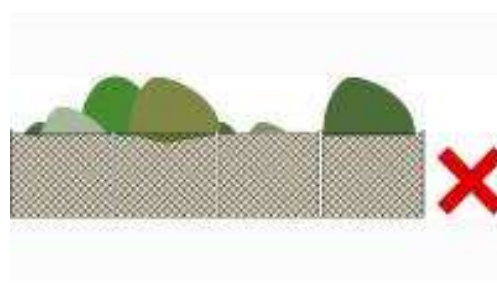
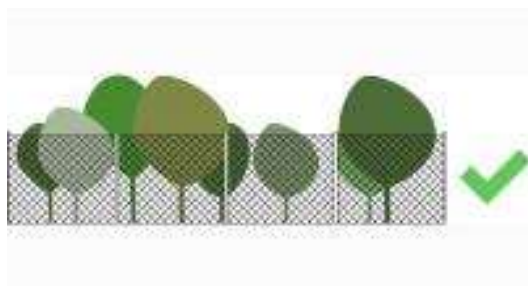
A tervezett új építéseknel a túl magas épület építése indokolatlan, az épületek nem illeszkednek az utcaképbe,

TETŐHAJLÁSSZÖG

A tetőhajlásszög 30 és 45 fok közötti. A túl lapos, vagy túl meredek tető nem javasolt. Az új épület illeszkedjen a szomszédos épületek tetőhajlásszögéhez.

TETŐFORMA

Az egyszerű tetőformájú épületek közé ne épüljön tördelt, kontyolt tetős épület, az új épület illeszkedjen a meglévő épületek tetőformájához.



HOMLOKZAT KÉPZÉSEK SZÍNEK

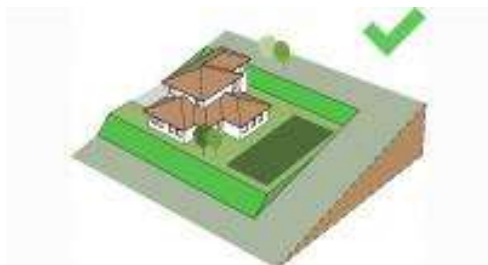
BÖGÖT ezen településrészén a homlokzati színek változatos, de visszafogott. Javasolt a dörzsölt vakolat, látszó téglaburkolat, illetve az szürke színű kő alkalmazása. Nem elfogadott a rikító színhasználat, a fényes fémlemezfedés és burkolat.

Tetőn a kék-zöld színek, homlokzaton a sötét színű vakolatok kerülendők.

KERÍTÉSEK

BÖGÖT ezen településrészén áttört, utcafronti beépítés esetén tömör kerítés alkalmazandó.

ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZEK



TELEPÍTÉS:

A településrészekben a családi házak telepítése oldalhatáron álló, utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepített, valamint a túlzottan hátrahúzott épület építése nem javasolt. A beépítés oldalhatáron álló, a ház mögött növényzettel kialakított kert található.

MAGASSÁG

BÖGÖT e településrészein az épületek magassága hasonló. A tervezett új építéseknel a túl magas épület építése indokolatlan, az épületek nem illeszkednek az utcaképbe,

TETŐHAJLÁSSZÖG

A tetőhajlásszög 25 és 45 fok közötti. Az új épület illeszkedjen a szomszédos épületek tetőhajlásszögéhez.

TETŐFORMA

Az egyszerű tetőformájú épületek közé ne épüljön tördelt, kontyolt tetős épület, az új épület illeszkedjen a meglévő épületek tetőformájához.

SZÍNEK

BÖGÖT ezen településrészén a homlokzati színeképzés változatos, de visszafogott. Nem elfogadott a rikító színhasználat, a fényes fémlemezfedés és burkolat. Matt fémlemezfedés alkalmazható.

KERÍTÉSEK

BÖGÖT ezen településrészén áttört kerítés alkalmazandó. Tömör kerítés nem elfogadott.

KERÍTÉSEK



Bögötön az áttört kerítés, illetve utcafronti beépítés eset épült tömör keírés a jellemző.

Anyagukat tekintve igényes kovácsoltvas, vagy egyszerű fa kerítések, de a drótfonat növénytakarással is jellemző.

Célszerű az áttört kerítés építése, de a régi településrészekben a tömör, kő vagy nyerstégla kerítés is elfogadott.



ABLAKOK

A szép, arányos ablak kedvezően befolyásolja a homlokzat arányosságát, megjelenését.

A múltban az ablakok kisebbek voltak, általában szimmetrikusan helyezkedtek el a homlokzaton. A mai szélesebb, aránytalan ablakok sokszor idegenül hatnak a homlokzaton. Az utcaképet az oromfal kedvezően befolyásolja, az oromfalra tervezett garázskaou képe viszont kedvezőtlen. Törekedjünk a garázskapu oldal, vagy hátsó homlokzati elhelyezésére.

Általános szabály, hogy az ablakoknál törekedjünk a függőleges irányú nyílásokra.



RÉSZLETEK

Ajánlások | 25



Az egyszerű, de igényes, jól kitalált és megfelelően megépített részletek teszik az épületet tökéletessé. Egy burkolat, ereszt, ablakkeretezés, tetőcsatlakozás, párkány megfelelően elkészítve díszítőelemként működik.

Böögöt történeti építészetének legfontosabb elemei a téglák, ami nyers felületként, vakolva, vakolatdíszekkel feldíszítve vagy idomtéglaaként és különböző felületekkel jelenik meg.

Az apró részletek kidolgozása az épületet igényessé, nagyvonalúvá, tökéletessé teszi.



JÓ PÉLDÁK

Új családi ház a régi és az átalakuló településrész határán.

Anyaghasználata rendkívül kedvező, építészeti formái finomak, visszafogottak.

Színei kedvezőek, kerítése a településre illő.





Félkész
épületfelújítás, a
tető arányi,
anyaga, a
homlokzati
nyílászárók
kialakítása nagyon
kedvező. Reméljük
ebben a
szellemben lesz
befejezve.

UTCÁK TEREK PARKOK



Virágos, zöld, szinte ligetes utcák Bögöt településképeinek meghatározó elemei, hozzátartoznak az élhető, esztétikus, balátságos településképeknek.

A fásított parkok, közterek, a falut övező erdők a falu tüdejét jelentik.

A közterületek beültetését különös gonddal kell készíteni, fa ültetésnél ki kell kérni az Önkormányzat engedélyét.

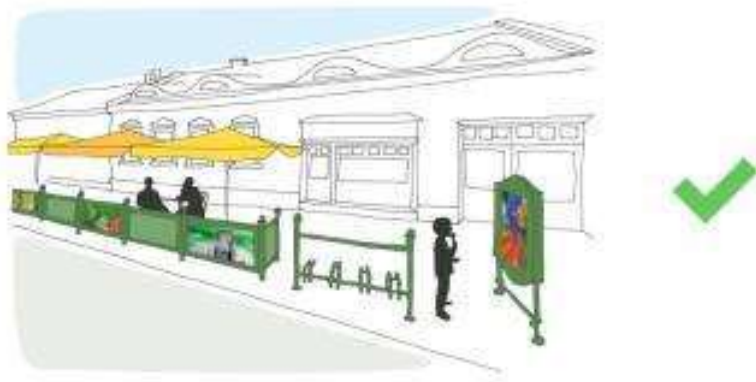
Léghábelek alá nem célszerű magas fát ültetni.

A közút burkolata mellett védőtávolságot kell tartani.

Az épületek telepítésénél figyelembe kell venni, hogy a növénytakarást célszerű saját területen elhelyezni, ne a közművek elhelyezésére szolgáló közterületet használjuk erre.



HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK



Az épületek funkcióját meghatározó feliratok, cégerek a homlokzatok közterületi látványát meghatározó eleme. Kialakításuknál mind színben, mind formában alkalmazkodni kell a homlokzathoz, illeszkednie kell a környezetéhez, különösen a védett építmények környezetében.

Bögötön közterületre reklámtáblák nem, csak a 104/2017. Kormány rendelet szerinti utcabútorok helyezhetők el.

Probléma, hogy a megszűnt vállalkozások gondozatlan, kint felejtett reklámtáblái rontják a településképet. Az önkényesen, akár magánterületre kirakott reklámtáblák kavalkádja ronthatja a település kedvező képét.

A településképi rendeletben ennek a szabályozása szükséges.

IMPRESSZUM

BÖGÖT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Bögöt honlapcíme: www.bogot.hu

Bogot e-mailcíme: bogotonkormanyzat@gmail.com

Sitke postai címe: Bögöt, Assisi Szent Ferenc utca 2.

Telefon: 06/95 311 007

Polgármester: Farkas Ferenc

polgarmester emailcíme: bogotonkormanyzat@gmail.com

Főpítész: Puklerné Kovács Erika

Főépítész emailcíme: eri@archit.hu

SZERKESZTETTE: Puklerné Kovács Erika

SZÖVEG: Puklerné Kovács Erika

FOTÓ: Pukler Zoltán, Puklerné Kovács Erika

GRAFIKAI TERVEZÉS: Lehner Lajos Tudásközpont

Bögöt, 2017. október hó



